

Dokument na rokovanie

A9-0415/2023

7.12.2023

SPRÁVA

o súčasných a budúcich výzvach cezhraničnej spolupráce so susednými krajinami
(2023/2076(INI))

Výbor pre regionálny rozvoj

Spravodajca: Daniel Buda

OBSAH

	strana
NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU.....	3
DÔVODOVÁ SPRÁVA	15
PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY, KTORÉ SPRAVODAJCOVI POSKYTLI INFORMÁCIE	17
INFORMÁCIE O PRIJATÍ GESTORSKÝM VÝBOROM	18
ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN V GESTORSKOM VÝBORE.....	19

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o súčasných a budúcich výzvach cezhraničnej spolupráce so susednými krajinami (2023/2076(INI))

Európsky parlament,

- so zreteľom na článok 3 Zmluvy o Európskej únii (Zmluva o EÚ) a články 4, 162, 174 až 178 a 349 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ),
- so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku¹,
- so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1058 z 24. júna 2021 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a Kohéznom fonde²,
- so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1059 z 24. júna 2021 o osobitných ustanoveniach týkajúcich sa cieľa Európska územná spolupráca (Interreg) podporovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a vonkajších finančných nástrojov³,
- so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/562 zo 6. apríla 2022, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 a (EÚ) č. 223/2014, pokiaľ ide o Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE)⁴,
- so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 z 5. júla 2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS)⁵,
- so zreteľom na návrh Komisie z 29. mája 2018 na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o mechanizme riešenia právnych a administratívnych prekážok v cezhraničnom kontexte (COM(2018)0373),
- so zreteľom na oznámenie Komisie z 20. septembra 2017 s názvom Podpora rastu a súdržnosti v pohraničných regiónoch EÚ (COM(2017)0534),
- so zreteľom na oznámenie Komisie z 3. apríla 2020 s názvom Usmernenia týkajúce sa núdzovej pomoci EÚ pri cezhraničnej spolupráci v oblasti zdravotnej starostlivosti v

¹ Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159.

² Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 60.

³ Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 94.

⁴ Ú. v. EÚ L 109, 8.4.2022, s. 1.

⁵ Ú. v. EÚ L 210, 31.7.2006, s. 19.

- súvislosti s krízou vyvolanou ochorením COVID-19⁶,
- so zreteľom na oznámenie Komisie z 30. septembra 2020 o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 (COM(2020)0625),
 - so zreteľom na svoje uznesenie z 15. septembra 2022 o hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v EÚ: ôsma správa o súdržnosti⁷,
 - so zreteľom na svoje uznesenie z 9. mája 2023 o úlohe politiky súdržnosti pri riešení viacozmerných environmentálnych výziev v oblasti Stredozemného mora⁸,
 - so zreteľom na svoje uznesenie z 13. marca 2018 o zaostávajúcich regiónoch v EÚ⁹,
 - so zreteľom na štúdiu s názvom *EU lagging regions: state of play and future challenges* (Zaostávajúce regióny EÚ: súčasný stav a budúce výzvy), ktorú uverejnilo generálne riaditeľstvo pre parlamentné výskumné služby 26. októbra 2020¹⁰,
 - so zreteľom na svoje uznesenie z 11. septembra 2018 o podpore rastu a súdržnosti v pohraničných regiónoch EÚ¹¹,
 - so zreteľom na správu Medzivládneho panelu o zmene klímy z roku 2022 s názvom *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*¹² (Zmena klímy 2022: Zmiernenie zmeny klímy. Príspevok pracovnej skupiny III k šiestej hodnotiacej správe Medzivládneho panelu o zmene klímy),
 - so zreteľom na dohodu prijatú 12. decembra 2015 na 21. konferencii zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (COP21) v Paríži (Parížska dohoda),
 - so zreteľom na závery Rady z 19. apríla 2021 o obnovenom partnerstve s južným susedstvom – nový program pre Stredozemie,
 - so zreteľom na uznesenie Európskeho výboru regiónov z 1. júla 2021 s názvom *Vízia pre Európu: budúcnosť cezhraničnej spolupráce*¹³,
 - so zreteľom na stanovisko Európskeho výboru regiónov z 8. februára 2017 s názvom *Chýbajúce dopravné spojenia v pohraničných regiónoch*¹⁴,

⁶ Ú. v. EÚ C 111 I, 3.4.2020, s. 1.

⁷ Ú. v. EÚ C 125, 5.4.2023, s. 100.

⁸ Prijaté texty, P9_TA(2023)0133.

⁹ Ú. v. EÚ C 162, 10.5.2019, s. 24.

¹⁰ Štúdia – *EU lagging regions: state of play and future challenges*, Európsky parlament, generálne riaditeľstvo pre parlamentné výskumné služby, september 2020.

¹¹ Ú. v. EÚ C 433, 23.12.2019, s. 24.

¹² Medzivládny panel o zmene klímy, *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (Shukla, P. R. a kol., ed.), Cambridge University Press, Cambridge, Spojené kráľovstvo a New York, NY, USA, 2022.

¹³ Ú. v. EÚ C 440, 29.10.2021, s. 6.

¹⁴ Ú. v. EÚ C 207, 30.6.2017, s. 19.

- so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,
- so zreteľom na správu Výboru pre regionálny rozvoj (A9-0415/2023),
- A. keďže cezhraničná spolupráca EÚ so susednými krajinami, či už na pozemných alebo námorných hraniciach, zahŕňajúca 184 regiónov, 33 krajín a 260 miliónov obyvateľov, má zásadný význam pre politiky EÚ;
- B. keďže v článku 8 Zmluvy o Európskej únii sa stanovuje, že „Únia by mala rozvíjať osobitné vzťahy so susednými krajinami s cieľom vytvoriť priestor prosperity a dobrého susedstva, ktorý je založený na hodnotách Únie a charakterizovaný blízkymi a mierovými vzťahmi založenými na spolupráci“;
- C. keďže cezhraničná spolupráca je pre kandidátske krajiny dôležitým krokom predvstupového procesu EÚ;
- D. keďže cezhraničná spolupráca prispieva k mieru a udržateľnému rozvoju pozdĺž vonkajších hraníc EÚ, podporuje demokratické reformy, dodržiavanie európskych hodnôt, hospodársky a sociálny rozvoj pohraničných oblastí vrátane ochrany životného prostredia, služieb verejného zdravia a opatrení v oblasti bezpečnosti a ochrany, prispieva k cieľom EÚ v oblasti inteligentnejšej, ekologickejšej a prepojenejšej EÚ a susedstva, ako aj k riešeniu regionálnych potrieb, pokiaľ ide o dobrú spoluprácu, správu vecí verejných a spoločné výzvy, pomáha podporovať vzájomné porozumenie a dôveru a prispieva k predchádzaniu budúcim konfliktom a vojnám prostredníctvom nástrojov, ako je program PEACE+;
- E. keďže súčasná geopolitická situácia opätovne potvrdzuje význam stability a demokratického rozvoja v krajinách a regiónoch pri vonkajších hraniciach EÚ;
- F. keďže pandémia COVID-19, a najmä ruská útočná vojna voči Ukrajine mali hlboký vplyv na všetky programy cezhraničnej spolupráce podporované z nástroja európskeho susedstva (ENI-CBC), ktoré zahŕňajú Rusko a Bielorusko, s výrazným vplyvom na polovicu programov navrhovaných na obdobie 2021 – 2027; keďže politika súdržnosti môže cezhraničnej spolupráci pomôcť za predpokladu, že sa zachová jej strategický prístup a schváli sa spoľahlivý rozpočet;
- G. keďže únik mozgov neúmerne postihuje niektoré menej rozvinuté pohraničné regióny a ak sa nebude riešiť, bude mať dlhodobé negatívne účinky na budúcnosť EÚ;
- H. keďže v niektorých pohraničných regiónoch je vysoká miera emigrácie, ktorá sa týka najmä mladých ľudí a kvalifikovaných pracovníkov, čo preukazuje nedostatočný hospodársky rozvoj v týchto oblastiach; keďže cezhraničná spolupráca môže pomôcť pri vytváraní nových pracovných príležitostí a udržateľného hospodárskeho rozvoja;
- I. keďže krehká politická, hospodárska a bezpečnostná situácia v severnej Afrike a riadenie migračnej krízy zdôrazňujú potrebu spolupráce v oblasti Stredozemného mora;
- J. keďže pohraničné regióny sú často citlivé z hľadiska napätia a konfliktov a cezhraničná spolupráca a regionálna diplomacia majú pozitívny vplyv na

predchádzanie sporom a možným krízam a ich riešenie;

Všeobecné úvahy o programoch Interreg NEXT

1. víta zosúladenie programov Interreg NEXT s programami Interreg, pretože to má potenciál zjednodušiť postupy, posilniť synergie medzi programami a zvýšiť účinnosť európskych investícií; zdôrazňuje však potrebu jednoduchších postupov v rámci hodnotiacej fázy, ako aj fázy realizácie projektov so silnejším zameraním na kvantifikovateľné výsledky v prípade potreby a celkový vplyv na rozvoj regiónov a život občanov;
2. zdôrazňuje, že miestne a regionálne orgány zohrávajú kľúčovú úlohu pri cezhraničnej spolupráci so susednými krajinami vďaka svojej znalosti geografickej, kultúrnej, jazykovej a spoločenskej situácie, príležitostí, obmedzení a spoločných výziev;
3. zdôrazňuje význam cezhraničných projektov vrátane projektov „ľudia ľuďom“ z hľadiska zblížovania ľudí, a tým vzniku nového potenciálu pre udržateľný miestny rozvoj a cezhraničnú spoluprácu; zdôrazňuje význam cezhraničných investícií na posilnenie inovácií, transferu technológií, spoločných riešení a synergií medzi rôznymi programami, a tým aj na zvýšenie územnej súdržnosti presahujúcej administratívne hranice a posilnenie solidarity;
4. zdôrazňuje, že pridelené finančné prostriedky na obdobie 2021 – 2027 nie sú ani zďaleka optimálne, a následne zdôrazňuje, že je dôležité posilniť financovanie týchto programov; víta väčšiu zodpovednosť tretích krajín za vymáhanie prostriedkov od príjemcov zo súkromného sektora; vyzdvihuje význam právneho štátu a rovnakých podmienok pre všetkých príjemcov, či už verejných alebo súkromných, a zdôrazňuje potrebu podporiť zapojenie súkromných investorov – popri verejných investíciách – do udržateľného rozvoja pohraničných regiónov a tretích krajín, a to sprístupnením väčšieho objemu finančných prostriedkov;
5. víta možnosť riadiacich orgánov zasielať údaje Komisii elektronicky, ale zároveň poukazuje na to, že častejšie zasielanie údajov by nemalo viesť k väčšej byrokratizácii; zdôrazňuje preto význam interoperabilných systémov, ktoré by mohli automaticky zasielať údaje do spoločnej databázy, a podporuje Komisiu v ďalšom rozvoji spolupráce s tretími krajinami v tomto sektore;
6. vyjadruje znepokojenie, že veľké infraštruktúrne projekty už nebudú podliehať schváleniu Komisie;
7. víta zrušenie obmedzenia financovania veľkých infraštruktúrnych projektov zo strany EÚ a domnieva sa, že udržateľný rozvoj infraštruktúry prispieva k sociálno-ekonomickému rastu v cezhraničných regiónoch; zároveň zdôrazňuje potrebu zapojiť verejný aj súkromný sektor, čo by mohlo viesť k väčším inováciám a rozvoju infraštruktúry v odvetví energetiky, dopravy, komunikácií a digitalizácie;
8. poukazuje na to, že hlavné výzvy, ktorým EÚ čelí, možno riešiť aj podporou cezhraničnej spolupráce medzi susednými regiónmi (napr. udržateľná budúcnosť Stredozemného mora, Čierneho mora, Baltského mora a iných morských oblastí; udržateľná budúcnosť Álp, Pyrenej, Karpát a iných pohorí; udržateľná budúcnosť

veľkých povodí Rýna, Dunaja, Másy atď.).

9. zdôrazňuje, že cezhraničná spolupráca predstavuje dôležitú fázu predvstupového procesu do EÚ, ktorý nabáda kandidátske krajiny k výmene skúseností a spoznávaniu vnútorného fungovania EÚ; zdôrazňuje, že to pomáha priblížiť iniciatívy a ciele EÚ kandidátskym krajinám, vymieňať si skúsenosti a začať proces hospodárskej a sociálnej konvergencie; zdôrazňuje, že kandidátske krajiny, ktoré sa zapojili do cezhraničnej spolupráce, budú v čase prístúpenia k EÚ už oboznámené s programami a projektmi EÚ;
10. zdôrazňuje kľúčovú úlohu cezhraničnej spolupráce pri udržateľnom riadení prírodných zdrojov a výziev súvisiacich so zmenou klímy vrátane prírodných katastrof, životného prostredia, biodiverzity a potravinovej bezpečnosti, ako aj ekosystémov v pohraničných oblastiach; v tejto súvislosti zdôrazňuje význam prevencie a rozvoja miestnych a regionálnych plánov opatrení na prispôsobenie sa zmene klímy naprieč hranicami; zdôrazňuje, že je potrebné zvýšiť úsilie v boji proti zmene klímy a posilniť zmierňovanie zmeny klímy najmä v týchto regiónoch s cieľom dosiahnuť súlad s klimatickými cieľmi EÚ;
11. zdôrazňuje potenciál cezhraničnej spolupráce, najmä v redšie osídlených cezhraničných oblastiach, a to v oblastiach, ako sú energia z obnoviteľných zdrojov a obehové hospodárstvo, a vyzýva na lepšie využívanie existujúcich príležitostí na rozvoj udržateľného hospodárstva a kvalitných pracovných miest;

Cezhraničná spolupráca s východným susedstvom

12. víta pozastavenie cezhraničnej spolupráce s Ruskom a Bieloruskom ako dôsledok ruskej útočnej vojny proti Ukrajine, ako aj presmerovanie finančných prostriedkov na Ukrajinu a do Moldavskej republiky, čo zásadne zmenilo európsku bezpečnostnú architektúru; zdôrazňuje preto potrebu spolupráce v oblasti bezpečnostnej politiky s cieľom dosiahnuť spoločné ciele spoľahlivého kolektívneho odrádzania a obrany v rámci cezhraničnej spolupráce;
13. upozorňuje na zložitú situáciu v regiónoch so spoločnou hranicou s Ruskom a Bieloruskom po pozastavení cezhraničnej spolupráce s týmito krajinami a nabáda Komisiu, aby úzko spolupracovala s dotknutými členskými štátmi pri hľadaní udržateľných riešení sociálnych a hospodárskych problémov v týchto regiónoch;
14. žiada, aby sa finančné prostriedky z cezhraničných programov použili na rozvoj udržateľnej dopravnej infraštruktúry vrátane výstavby železničných spojení a skladovacích zariadení v blízkosti hraníc EÚ s Ukrajinou a Moldavskou republikou s cieľom zefektívniť tok tovaru a obilnín, a zabezpečiť tak celosvetovú potravinovú bezpečnosť, prispieť k podpore rozvoja udržateľného hospodárstva v oboch krajinách a pomôcť členským štátom v prvej línii, ako aj Moldavsku a Ukrajinu pri riešení týchto výziev;
15. uznáva význam podpory miestnej a regionálnej kultúry, ochrany kultúrneho dedičstva a vzdelávacích a hospodárskych výmen medzi pohraničnými regiónmi s cieľom posilniť vzájomné pochopenie zvyklostí susedov a vytvoriť významné stimuly pre viacjazyčné vzdelávanie; zdôrazňuje význam inkluzívneho vzdelávania v súvislosti s

demokratickými hodnotami a potrebu podporovať vyššiu kvalitu v tejto oblasti;

16. vyzýva na podporu udržateľnejších infraštruktúrnych projektov, ktoré prispievajú k zlepšeniu prepojenosti cezhraničných regiónov, podpore mobility v týchto regiónoch a medzi nimi a zlepšeniu kvality života a príležitostí pre obyvateľov týchto regiónov, a takisto projektov zameraných na potrebu infraštruktúry;
17. uznáva obrovské úsilie národných vlád, regionálnych a miestnych orgánov a občianskej spoločnosti v členských štátoch EÚ nachádzajúcich sa v blízkosti Ukrajiny, ako aj úsilie Moldavskej republiky o prijatie vysídlených Ukrajincov a riešenie všetkých výziev vyplývajúcich z ruskej útočnej vojny vrátane otázky obilia z Ukrajiny a nedostatočnej dopravnej infraštruktúry; v tejto súvislosti žiada, aby sa poskytla primeraná podpora, a to aj prostredníctvom programov cezhraničnej spolupráce, s cieľom uspokojiť vznikajúce potreby;
18. zdôrazňuje, že hoci Moldavská republika nevedie otvorenú vojnu s Ruskom, takisto sa v nej nachádzajú konfliktné oblasti podporované Ruskom a prijala veľký počet ukrajinských utečencov, a že ukončenie obchodných vzťahov s Ruskom do veľkej miery ovplyvnilo hospodársku a sociálnu situáciu v Moldavsku; preto zdôrazňuje, že spoľahlivé investície a otvorený trh sú veľmi potrebné a že spoločné projekty sú viac než vítané vo všetkých hospodárskych a sociálnych oblastiach;
19. je pobúrený stratou ľudských životov a ničením domovov a infraštruktúry na Ukrajine; zdôrazňuje aktívnu úlohu, ktorú by programy cezhraničnej spolupráce a Nový európsky Bauhaus mali zohrávať pri udržateľnej obnove po vojne, a naliehavú potrebu podporovať miestne a regionálne orgány na Ukrajine a zároveň ďalej pomáhať susedným regiónom a podporovať intenzívnejšiu spoluprácu;
20. víta iniciatívu na začlenenie Ukrajiny do programu Európskej územnej spolupráce URBACT a pristúpenie Ukrajiny a Moldavskej republiky ako pozorovateľských členov Európskej siete na pozorovanie územného rozvoja a súdržnosti (ESPON);
21. odsudzuje, že Rusko využíva svoje zdroje energie ako prostriedok politického a hospodárskeho nátlaku; žiada rýchle vyšetrowanie hospodárskej spolupráce s Ruskom v sektoroch energetiky niektorých členských štátov, ako aj ďalšie opatrenia na podporu udržateľných zdrojov energie a zvýšenie energetickej efektívnosti s cieľom znížiť závislosť od Ruska v tých členských štátoch, ktoré výrazne obmedzili spoluprácu s agresorom a boli ovplyvnené sankciami, vrátane susedných krajín;
22. vyjadruje poľutovanie nad zvýšeným vplyvom Ruska v susedných krajinách, najmä prostredníctvom využívania manipulácie a dezinformácií v tradičných aj online sociálnych médiách, a vyzdvihuje význam posilnenej spolupráce s týmito krajinami, najmä v sektoroch vzdelávania a kultúry s cieľom informovať a vzdelávať občanov o demokratických hodnotách;

Spolupráca týkajúca sa morských oblastí

Oblasť Čierneho mora

23. zdôrazňuje, že je dôležité poskytnúť programu väčšiu finančnú podporu vzhľadom na

bezpečnostné výzvy v Čiernom mori, ktoré vyplývajú z ruských útokov a blokády morských prístavov a prístavov na Dunaji, ktorých účelom je zabrániť preprave obilia nevyhnutnej pre ukrajinské hospodárstvo; zdôrazňuje bezpečnostné riziko, ktoré tieto útoky predstavujú pre členské štáty hraničiace s Ukrajinou;

24. zdôrazňuje potenciál čiernomorských zdrojov energie, ktoré môžu prispieť k udržateľnej energetickej budúcnosti aj v EÚ; zdôrazňuje, že napriek svojmu potenciálu zostávajú obnoviteľné zdroje energie vo veľkej miere nevyužitú;
25. domnieva sa, že program Interreg NEXT pre oblasť Čierneho mora by mal uľahčiť udržateľný hospodársky rozvoj a účinné riadenie spoločných zdrojov;
26. zdôrazňuje význam rozvoja udržateľného cestovného ruchu v pobrežných regiónoch Čierneho mora a zasadzuje sa za to, aby všetci zapojení aktéri zaujali zodpovedný prístup k ochrane životného prostredia;
27. vyzýva, aby sa veľká pozornosť venovala najmä Čiernemu moru, posilnila sa regionálna spolupráca v záujme riešenia bezpečnostných otázok, a to aj tých, ktoré sa týkajú regionálnych konfliktov a energetickej bezpečnosti, a podporovali sa projekty na modernizáciu prístavov a súvisiacej infraštruktúry a zvýšenie ich spojení s existujúcimi dopravnými uzlami; vyzýva preto najmä na ich prepojenie s koridormi TEN-T;
28. trvá na tom, aby sa prijala súdržná stratégia pre oblasť Čierneho mora a aby sa rozvíjali synergie s programom pre Dunaj na roky 2021 – 2027;

Oblasť Stredozemného mora

29. zdôrazňuje význam silných hospodárskych a sociálnych partnerstiev s tretími krajinami z oblasti Stredozemného mora; víta, že rastie počet krajín, ktoré sa zúčastňujú na programoch Interreg Euro-MED 2021 – 2027;
30. žiada koordinovanejšie a efektívnejšie využívanie existujúcich fondov v rámci súčasných sociálnych, klimatických a environmentálnych pravidiel s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť stredomorskej oblasti a zároveň podporiť potenciál energie z obnoviteľných zdrojov na pevnine a na mori;
31. domnieva sa, že cezhraničné programy musia zohrávať aktívnu úlohu pri riešení spoločných bezpečnostných výziev a viesť k regionálnej stabilite;
32. vyzýva na riadenie migračných tokov a boj proti neregulárnej migrácii a obchodovaniu s ľuďmi, a to aj tým, že sa budú financovať projekty zamerané na prijímanie a poskytovanie starostlivosti a odbornej prípravy migrantom s cieľom pomôcť im čeliť výzvam konkurenčného hospodárskeho prostredia a lepšie pochopiť a rešpektovať európske hodnoty pri súčasnej podpore inkluzívnosti na oboch stranách Stredozemného mora;
33. uznáva kľúčovú úlohu výskumu a inovácií pri predchádzaní rizikám prírodných katastrof, udržateľnom hospodárení s vodami a znižovaní emisií CO₂ a zdôrazňuje potrebu uprednostniť projekty, ktoré majú kvantifikovateľné ciele z hľadiska

hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho vplyvu;

34. zdôrazňuje, že napriek svojmu potenciálu zostávajú obnoviteľné zdroje energie vo veľkej miere nevyužitú a že tento potenciál by sa mal stimulovať okrem iného aj zapojením MSP a spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou;
35. víta stratégiu pre morské oblasti WestMed v západnom Stredozemí a programy Interreg, ako je MARITTIMO, ako dobré príklady priamej a diverzifikovanej spolupráce, a to aj na regionálnej úrovni, so spoločnými cieľmi;
36. víta pokrok dosiahnutý v rámci jadransko-iónskej makroregionálnej stratégie (EUSAIR), ktorá zmobilizovala členské krajiny a ich regióny, tretie krajiny a ich miestne orgány; považuje EUSAIR za úspešný príklad, keď sa Únia ukázala ako hnacia sila a vektor otvorenosti; trvá na tom, že tieto zásady a podobný spoločný prístup sa musia uplatňovať aj na ostatné oblasti Stredozemného mora;
37. vyzýva Európsku radu, aby požiadala Komisiu, aby predložila podrobnú makroregionálnu stratégiu pre Stredozemie, v ktorej zohľadní svoj nový program pre Stredozemie, a najmä jeho oddiel 5 (Zelená transformácia: odolnosť voči zmene klímy, energetika a životné prostredie), a prijala ju; vyjadruje poľutovanie nad neustálym zhoršovaním stavu životného prostredia v celej oblasti Stredozemného mora, stratou biodiverzity a nárastom znečistenia ovzdušia a morí, najmä plastovým odpadom a odpadom z domácností, a žiada, aby sa týmto javom zabránilo, obmedzili sa a zvládli prostredníctvom podpory obehového hospodárstva;

Výzvy v oblasti cezhraničnej spolupráce

38. konštatuje, že existencia rôznych právnych a inštitucionálnych rámcov vytvára ďalšie prekážky pri realizácii projektov, takže samotná realizácia projektov je problematická; pripomína, že administratívne postupy môžu byť zložité a zdlhavé, čo môže miestne a regionálne orgány odrádzať od účasti na územnej spolupráci; vyzýva Komisiu, aby tieto postupy pomohla zjednodušiť tým, že zvýši ich prístupnosť a transparentnosť;
39. konštatuje, že jazykové bariéry a kultúrne rozdiely sťažujú komunikáciu a môžu viesť k administratívne záťažiu, ktoré by sa malo prekonať vhodnými opatreniami;
40. zdôrazňuje, že medzi jednotlivými štátmi existujú rozdiely, pokiaľ ide o právomoci orgánov, ako aj zmeny regionálnych orgánov, čo môže spôsobovať oneskorenia; domnieva sa, že by sa mal podporovať dialóg medzi miestnymi orgánmi a účasť občianskej spoločnosti na projektoch územnej spolupráce, a to so zapojením mimovládnych organizácií, sociálnych podnikov a iných zainteresovaných strán;
41. zdôrazňuje potrebu rozvoja programov dlhodobej výmeny a podnikateľskej spolupráce medzi inštitúciami a podnikmi v cezhraničných regiónoch s cieľom podporiť udržateľný hospodársky rozvoj a posilniť administratívnu koordináciu medzi zúčastnenými štátmi ďalším rozvojom, reorganizáciou alebo v prípade potreby zriadením udržateľných funkčných štruktúr na cezhraničnú spoluprácu a siete;
42. zdôrazňuje význam zriadenia systému krátkodobej a strednodobej medzikultúrnej výmeny na podporu učenia rozšírených jazykov, hlbšieho pochopenia regionálnych

kultúr a uľahčenia spolupráce medzi cezhraničnými komunitami, pričom zdôrazňuje, že tento systém by mal zahŕňať aj podnikateľské a administratívne aspekty s cieľom stimulovať hospodársky a administratívny rozvoj;

43. konštatuje potrebu prispôbiť programy individuálnym potrebám a špecifikám každej zúčastnenej krajiny/regiónu; žiada, aby sa v tejto súvislosti vynaložilo väčšie úsilie;
44. konštatuje, že pandémia COVID-19 mala nepriaznivý vplyv na pohraničné regióny a ovplyvnila realizáciu súčasných programov a projektov;
45. poukazuje na to, že nedostatok vhodnej dopravnej infraštruktúry a sietí, najmä pokiaľ ide o námornú a ostrovnú cezhraničnú spoluprácu, bráni obchodu a mobilite a komplikuje spoluprácu;
46. poukazuje na osobitné výzvy námorných hraníc a potrebu ich uznania ako osobitných hraníc s vlastnými potrebami, najmä vzhľadom na jazykové a kultúrne rozdiely, administratívnu a právnu záťaž, sociálno-ekonomické rozdiely a environmentálne otázky;

Možnosti cezhraničnej spolupráce

47. zdôrazňuje, že vzhľadom na viaceré krízy a konflikty si cezhraničná spolupráca so susednými krajinami vyžaduje investície do odolnosti krajín a spoločností a že priority partnerstva by mali prispieť k podstatnému zlepšeniu životných podmienok na oboch stranách hraníc, a to aj zabezpečením inkluzívneho udržateľného rozvoja, sociálnej spravodlivosti, pracovných príležitostí a hospodárskej prosperity;
48. domnieva sa, že cezhraničná spolupráca môže významne prispieť k posilneniu miestnej a regionálnej demokracie a administratívnych kapacít partnerských krajín; zdôrazňuje význam európskych zoskupení územnej spolupráce (EZÚS), pokiaľ ide o uľahčenie a podporu územnej spolupráce, a to najmä v oblastiach riadenia cezhraničných dopravných služieb a nemocníc, vykonávania a riadenia cezhraničných rozvojových projektov a výmeny poznatkov a najlepších postupov;
49. vyzdvihuje význam toho, aby cezhraničné programy EÚ zahrnuli kultúru ako dôležitý ukazovateľ regionálneho rozvoja, najmä v pohraničných oblastiach, kde ľudia žijúci na oboch stranách hranice pochádzajú z rovnakého kultúrneho a jazykového prostredia, s cieľom zabezpečiť živé regióny a zvýšiť ich atraktivnosť, posilniť kultúrne výmeny a podporiť rozmanitosť a solidaritu za hranicami EÚ;
50. zdôrazňuje, že programy ponúkajú príležitosti na hĺbkový dialóg s rôznymi zainteresovanými stranami, okrem iného so zástupcami občianskej spoločnosti, miestnymi a regionálnymi orgánmi, akademickou obcou, občanmi, MVO a súkromným sektorom; vyzdvihuje najmä význam cezhraničných programov pre kandidátske krajiny EÚ, pretože miestnym a vnútroštátnym orgánom poskytujú príležitosť oboznámiť sa s právnymi predpismi EÚ;
51. konštatuje, že cezhraničná spolupráca môže ďalej prispieť k zníženiu regionálnych rozdielov, podpore hospodárskeho a sociálneho rozvoja, uplatňovaniu hľadiska rodovej rovnosti, zamestnanosti, obchodu a územnej súdržnosti a zlepšeniu mobility

ľudí a prepojenosti regiónov;

52. zdôrazňuje význam cezhraničnej spolupráce pri digitalizácii a zdôrazňuje potrebu spoločných projektov týkajúcich sa digitálnej infraštruktúry, najmä vo verejných službách, s cieľom zabezpečiť koherentný a efektívny verejný sektor zameraný na potreby všetkých;
53. zdôrazňuje, že EÚ a členské štáty by mali užšie spolupracovať so susednými krajinami v oblasti zdravotnej starostlivosti a pohotovostných služieb a posilniť kapacitu MSP a spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou pôsobiť cezhranične;
54. zdôrazňuje význam vytvárania sietí a referenčného porovnávania pri odstraňovaní prekážok cezhraničnej spolupráce a konštatuje, že by to malo umožniť lepšie využívanie nástrojov, ako sú EZÚS, nástroj integrovaných územných investícií a stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou;
55. zdôrazňuje, že investície do kvalitných verejných služieb zohrávajú kľúčovú úlohu pri budovaní sociálnej odolnosti a zvládání hospodárskych, zdravotných a sociálnych kríz;
56. víta pokračujúci záväzok vlády Spojeného kráľovstva k programu PEACE, ktorý zohráva kľúčovú úlohu pri spolupráci medzi pohraničnými regiónmi Írska a Severným Írskom;
57. zdôrazňuje kľúčovú úlohu, ktorú program PEACE PLUS zohráva pri udržiavaní dobrých susedských vzťahov v regiónoch a zabezpečovaní ich sociálno-ekonomického rozvoja;

Politické odporúčania

58. odporúča väčšiu komplementárnosť medzi projektmi a zdôrazňuje potrebu súčinnosti s inými nástrojmi financovania EÚ, ktoré majú rovnaké geografické a tematické pokrytie, aby sa zabránilo dvojitému financovaniu; zdôrazňuje potrebu cielených programov počas programového obdobia 2021 – 2027 s cieľom jasne určiť požiadavky a priority, ktoré sú spoločné pre regióny na vonkajších hraniciach EÚ a ktoré dopĺňajú iné iniciatívy financované EÚ, ale neprekrývajú sa s nimi;
59. domnieva sa, že by sa mala ďalej posilňovať úloha makroregionálnych stratégií EÚ pri riešení výziev týkajúcich sa pohraničných regiónov;
60. odporúča, aby sa v oblasti cezhraničného riadenia vypracovala plne integrovaná stratégia infraštruktúry (cestnej, železničnej, vodohospodárskej) so zreteľom na cezhraničný región ako celok; zdôrazňuje význam rozvoja udržateľnejších riešení mobility naprieč cezhraničnými oblasťami, a to aj prostredníctvom politiky TEN-T; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby podporovali inteligentnú mobilitu;
61. odporúča propagovať finančné nástroje EÚ s pridanou sociálnou a hospodárskou hodnotou s cieľom zvýšiť úroveň informovanosti o výhodách EÚ;
62. vyzýva Komisiu, aby znížila byrokratickú záťaž, výrazne zjednodušila postupy a znížila prekážky súvisiace s rôznymi právnymi predpismi; trvá na tom, že by to malo

umožniť uspokojiť skutočné potreby cezhraničných oblastí; zdôrazňuje, že udržateľný a inkluzívny rozvoj si vyžaduje opatrenia na všetkých úrovniach; výslovne uznáva, že je dôležité venovať pozornosť vidieckym oblastiam v cezhraničných regiónoch, keďže sú obzvlášť zasiahnuté demografickými výzvami;

63. vyzýva na lepšiu koordináciu, dialóg a ďalšiu výmenu najlepších postupov medzi regiónmi a štátmi, napríklad prostredníctvom platformy ako INTERREG Europe; naliehavo vyzýva Komisiu a členské štáty, aby v tejto súvislosti posilnili spoluprácu, a vyzýva členské štáty, aby miestnym a regionálnym orgánom poskytli nástroje a zdroje, ktoré potrebujú na podporu ambiciózneho cezhraničnej spolupráce; konštatuje, že verejné vzdelávacie a kultúrne služby by mali byť otvorené, prístupné a dostupné pre občanov z oboch strán hraníc;
64. zdôrazňuje, že v súlade so zásadou partnerstva by regionálne a miestne orgány a zástupcovia občianskej spoločnosti a súkromného sektora mali byť od začiatku v čo najväčšej miere zapojení do prípravy a realizácie projektov; vyzýva Komisiu, aby zvažila poskytnutie technickej podpory miestnym a regionálnym orgánom v susedných krajinách s cieľom pomôcť im rozvíjať a realizovať projekty územnej spolupráce; ďalej žiada, aby sa v tejto súvislosti vypracovali usmernenia;
65. vyzýva Komisiu, aby pokračovala v začleňovaní cieľov udržateľného rozvoja do budúcich akčných plánov cezhraničnej spolupráce, aby sa na žiadne miesto a na nikoho nezabudlo;
66. vyzýva Komisiu, aby ďalej spolupracovala s partnerskými štátmi s cieľom podporovať cezhraničnú spoluprácu a zároveň v prípade potreby poskytovala know-how s cieľom pomôcť partnerským orgánom partnerských štátov a zlepšiť informácie, ktoré sa im poskytujú, pokiaľ ide o postupy a podmienky prístupu k financovaniu EÚ;
67. žiada, aby sa zvýšil celkový rozpočet na cezhraničnú územnú spoluprácu;
68. domnieva sa, že vytvorenie spoločných cezhraničných rád miestnych samospráv, ako napríklad rada zriadená medzi Rumunskom a Moldavskom na pomoc pri rozvoji spoločných projektov spoločného záujmu, by mohlo byť dobrým príkladom;
69. podporuje úsilie priblížiť partnerské krajiny k EÚ, stimulovať vnútorné reformy a budovanie kapacít na miestnej a regionálnej úrovni a podporovať miestnu demokraciu, viacúrovňové riadenie a decentralizovanú spoluprácu, a to aj prostredníctvom spolupráce v rámci parlamentného zhromaždenia EuroNest a Konferencie regionálnych a miestnych orgánov krajín Východného partnerstva (CORLEAP) pre východné susedstvo a Európsko-stredomorského zhromaždenia regionálnych a miestnych samospráv (ARLEM) a Parlamentného zhromaždenia Únie pre Stredozemie (PA-UfM) pre južné susedstvo;
70. zdôrazňuje, že je potrebné zintenzívniť úsilie a vyčleniť viac zdrojov na cezhraničné projekty zamerané na rozvoj infraštruktúry IT a rozšírenie prístupu k širokopásmovým sieťam s cieľom podporiť hospodársku a sociálnu spoluprácu medzi cezhraničnými regiónmi; zdôrazňuje kľúčovú úlohu, ktorú môžu technológie a inovácie vyvolané umelou inteligenciou zohrávať pri posilňovaní prepojení, podpore udržateľného rozvoja a zlepšovaní a zjednodušovaní administratívnych postupov;

71. zdôrazňuje, že je dôležité identifikovať a zabrániť prekryvaniu projektov a zbytočným výdavkom medzi rôznymi európskymi programami a iniciatívami;
72. odporúča vykonávať pravidelné hodnotenia projektov cezhraničnej spolupráce s cieľom zabezpečiť efektívne využívanie finančných zdrojov EÚ;
 -
 - ◦
73. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Európskej rade, Rade, Komisii, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a národným a regionálnym parlamentom členských štátov.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Táto iniciatívna správa (INI) bola vypracovaná v nadväznosti na osobitnú správu Európskeho dvora audítorov¹, v ktorej sa konštatuje, že cezhraničná spolupráca so susednými krajinami poskytuje cennú podporu, ale poukazuje na to, že programy sa začali neskoro a že ich komplementárnosť s inými programami financovanými EÚ je nedostatočná. Iniciatívna správa sa týka cezhraničnej spolupráce (CBC) medzi členskými štátmi EÚ a susedným regiónom, ktorá je spolufinancovaná z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), Nástroja susedstva a rozvoje a medzinárodnej spolupráce (NDICI) a nástroja predvstupovej pomoci (IPA) vďaka účasti Turecka v programoch Interreg NEXT MED a Interreg NEXT pre oblasť Čierneho mora.

Cezhraničná spolupráca je kľúčovým prvkom politiky EÚ voči jej susedom a podporuje spoluprácu medzi krajinami EÚ a susednými krajinami, ktoré majú spoločnú pozemnú alebo námornú hranicu. Cezhraničná spolupráca prispieva k udržateľnému rozvoju pozdĺž vonkajších hraníc EÚ a pomáha znižovať rozdiely v životnej úrovni a riešiť spoločné výzvy.

Programy cezhraničnej spolupráce priniesli relevantnú a cennú podporu regiónom na obidvoch stranách hraníc. Táto správa ilustruje výhody a výzvy spolupráce. Zdôrazňuje takisto úlohu Európskej únie pri rozvoji pohraničných regiónov.

Správa sa v nadväznosti na dramatický vývoj na Ukrajine zameriava na cezhraničnú spoluprácu. V dôsledku ruskej agresie proti Ukrajine a podpory tejto agresie zo strany Bieloruska bolo vykonávanie programov ENI-CBC s Ukrajinou, Moldavskom, Ruskom a Bieloruskom výrazne narušené. Komisia pozastavila všetky dohody o financovaní s Ruskom a Bieloruskom, čo znamená, že po začatí nepriateľských akcií nebolo možné uskutočniť žiadne platby partnerom v Rusku a Bielorusku. Na úrovni EÚ sa prijali zmierňujúce opatrenia na stanovenie špecifik programov, pri ktorých došlo k „narušeniu vykonávania“, čím sa umožnilo pokračovanie týchto cezhraničných programov výlučne na území členských štátov.

Pandémia COVID-19 viedla aj k zrušeniu alebo oneskoreniu niektorých projektov. Keďže cezhraničné regióny utrpeli vážne následky po zavedení reštriktívnych opatrení v dôsledku pandémie, realizácia projektov bola často nerovnomerná a termíny sa posúvali.

Spravodajca navrhuje správu INI rozdelenú do siedmich kapitol, ktorých cieľom je predstaviť hlavné črty cezhraničnej spolupráce so zreteľom na najnovšie udalosti.

Správa sa začína predstavením niektorých kľúčových vlastností programov Interreg NEXT a hlavných zmien v porovnaní s programami ENI-CBC, ako je zjednodušenie postupov prostredníctvom zosúladenia programov Interreg NEXT s programami Interreg.

Spravodajca takisto zdôrazňuje konkrétne otázky týkajúce sa spolupráce s východným susedstvom a zdôrazňuje význam využitia nových cezhraničných programov Interreg NEXT na realizáciu konkrétnych projektov, ktoré prispievajú k prepojeniu Ukrajiny s regiónmi Európskej únie, ako aj k zefektívneniu prepravy tovaru a obilia. Okrem toho sa v správe zdôrazňuje význam programov pri povojnovej obnove.

¹ <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/cross-border-27-2022/sk/index.html>

Správa sa zaoberá najmä výzvami spolupráce v oblasti Čierneho mora a Stredozemného mora. Medzi tieto výzvy patria otázky ako regionálny rozvoj, životné prostredie, dopravná infraštruktúra, migrácia a bezpečnosť. V správe sa zdôrazňuje význam programov Interreg NEXT pre riadenie migračných tokov, ako aj na dosiahnutie energetickej bezpečnosti.

Spravodajca označuje administratívne a jazykové prekážky a právnu neistotu za hlavné prekážky realizácie projektu. Neistá politická situácia v mnohých krajinách Stredozemného mora, vojna na Ukrajine a v neposlednom rade súčasná bezpečnostná situácia v Čiernom mori prispievajú k zhoršovaniu výziev pre spoluprácu.

V neposlednom rade sa politické odporúčania zameriavajú na väčšiu komplementárnosť projektov a synergie medzi fondmi, ako aj na maximálne zjednodušenie postupov.

Spravodajca je presvedčený, že programy Interreg NEXT nie sú len príležitosťou prispieť k dobrej spolupráci medzi pohraničnými regiónmi, ale majú aj predpoklady na riešenie skutočných výziev, ktorým čelí súčasná spoločnosť, či už ide o vojnu na Ukrajine, alebo problémy migrácie v oblasti Stredozemného mora.

PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY, KTORÉ SPRAVODAJCOVI POSKYTLI INFORMÁCIE

Spravodajca na vlastnú zodpovednosť vyhlasuje, že informácie mu neposkytol žiadny subjekt ani osoba, ktoré treba uviesť v tejto prílohe podľa článku 8 prílohy I k rokovaciemu poriadku.

INFORMÁCIE O PRIJATÍ GESTORSKÝM VÝBOROM

Dátum prijatia	30.11.2023
Výsledok záverečného hlasovania	+: 27 -: 0 0: 0
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	François Alfonsi, Pascal Arimont, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoş, Andrea Cozzolino, Manolis Kefalogiannis, Nora Mebarek, Alin Mituţa, Andželika Anna Mozdżanowska, Niklas Nienaß, Andrey Novakov, Younous Omarjee, Witold Pahl, Wolfram Pirchner, Caroline Roose, Marcos Ros Sempere, André Rougé
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Daniel Buda, Isabel Carvalhais, Katalin Cseh, Mónica Silvana González, Elena Lizzi, Denis Nesci, Bronis Ropé
Náhradníci (čl. 209 ods. 7) prítomní na záverečnom hlasovaní	Francisco Guerreiro

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN V GESTORSKOM VÝBORE

27	+
ECR	Andželika Anna Mozdzanowska, Denis Nesci
ID	Elena Lizzi, André Rougé
NI	Andrea Cozzolino
PPE	Pascal Arimont, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Daniel Buda, Manolis Kefalogiannis, Andrey Novakov, Witold Pahl, Wolfram Pirchner
Renew	Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoș, Katalin Cseh, Alin Mituța
S&D	Isabel Carvalhais, Mónica Silvana González, Nora Mebarek, Marcos Ros Sempere
The Left	Younous Omarjee
Verts/ALE	François Alfonsi, Francisco Guerreiro, Niklas Nienäb, Caroline Roose, Bronis Ropè

0	-

0	0

Vysvetlenie použitých znakov:

+ : za

- : proti

0 : zdržali sa hlasovania